86
C-16
R 12236

CALENDAR CREȘTIN

PE

ANUL BISECT

1944

8 + 79

CERNĂUȚI

TIPOGRAFIA MITROPOLIEI BUCOVINEI

Voința Neamului

In țara noastră strămoșească,
vrem înșine stăpâni să fim,
Și stăpânirea țării noastre,
cu nimenea n'o împărțim!

Și nu vrem noi, Românii, fruntea,
în veci, la nimeni s'o plecăm!
Și din moșie, nici o palmă,
o unghie n'o să lăsăm!

Nu vrem să închinăm popoare,
sub mândru sceptru românesc,
Ci să trăim din vieața noastră,
din dreptul nostru strămoșesc.

Nici la răpiri ne sboară dorul;
dar vai acelui ce-a'ndrăzni
Știrbiri moșiei a ne face!...
El cu vieața va plăti.

Căci pe moșia cea străbună,
vrem înșine stăpâni să fim!
Și stăpânirea ei cu nimeni
nu cugetăm s'o împărțim!

I. NENIȚESCU

CONDUCĂTORII NOȘTRI

Poporul românesc a trecut biruitor prin toate încercările vremurilor, datorită credinței sale în Dumnezeu și datorită conducătorilor pe cari i-a hărăzit pronia cerească.

Intr'adevăr, dacă vom deschide cartea neamului, vom vedea că atunci când ocârmuirea țării era în mânile unui conducător vrednic, bun creștin și bun chivernisitor, cu dragoste de neam și glie, atunci poporul nostru a cunoscut vreme de înălțare și tărie.

Câtă lumină se desprinde, încă pentru veacuri și veacuri de-aci înainte, din epocile glorioase ale căpeteniilor noastre ca Alexandru cel Bun, Mircea cel Mare, Ștefan Vodă, Mihai Viteazul, Tudor Vladimirescu, Avram Iancu, Alexandru Ioan Cuza, până la Carol I, făuritorul României noui.

Ca și în trecut, așa și în timpul zilelor noastre, vrednicia conducătorilor are mare însemnătate pentru viața poporului românesc.

Prin vrednicia Regelui Ferdinand I, țara românească destrămată multă vreme, a fost reîntregită, poporul românesc despărțit prin hotare vitrege, a fost strâns sub un singur steag.

Dar după moartea Regelui Intregitor, împrejurări vitrege au făcut ca pământul țării să fie din nou sfâșiat în bucăți, hotarele vitrege să împartă din nou neamul românesc, împrăștiindu-l sub încălcări dușmane. Au fost zile de mare desnădejde pentru neamul nostru. Icoana țării românești era înspăimântătoare. Ne-au sfârticat vrăjmașii la răsărit, la miază-noapte și la apus. Mulțimi de frați români au căzut în grea împilare, sângerând și murind cu miile sub lovîturile mișelnice ale cutropitorilor. Sutelor de mii de pribegi din teritoriile răpite, li s'au fost adaos alte mii și mii de oameni rămași fără adăpost, săraci lipiți pământului în urma înfricoșatului cutremur

din 10 Noembrie a aceluiaş an. Numai Dumnezeu sfântul ştie cum ni s'au chinuit sufletele de durerea cumplită ce ne-a fost cuprins. Văzând mulţimea şi puterea vrăjmaşilor, mulţi dintre cei căzuţi sub cutropire şi-au fost pierdut nădejdea că vor mai trăi vreodată sub oblăduire românească. Iar unii dintre cei refugiaţi în ţara liberă, aflând despre urgia ce-o îndurau părinţii şi fraţii lor robiţi, se întrebau dacă îi vor mai vedea cândva.

In sufletul multora, însă, mai licărea ca o luminiţă nădejdea întoarcerii în pământul strămoşesc.

Şi credinţa în mai bine nu ne-a înşelat. Căci, încă nu s'a fost împlinit un an de domnie a Majestăţii Sale Regelui Mihai I, şi ostaşii noştri au pornit, sub comanda Mareşalului Ion Antonescu, răsboiul sfânt al desrobirii, umăr la umăr cu camarazii germani.

Numai după două săptămâni de luptă, în 5 Iulie 1941, a fost eliberat oraşul Cernăuţi şi astfel Bucovina se întoarce la Patria mamă. După vreo alte câteva zile a fost eliberat Chişinăul, apoi oraşele dela Nistru şi astfel eram din nou stăpâni ai Basarabiei. Iar prin cucerirea Odesei în 14 Octombrie 1941, armatele române înlătură cu totul primejdia, alungând pe bolşevicii ucigaşi, departe, spre Răsărit.

Astfel, neamul românesc şi-a dobândit iarăşi liniştea şi libertatea de-a munci în tihnă şi de-a se ruga în voie, cinstind biserica străbună şi aşezămintele moştenite dela înaintaşi.

Intr'adevăr, de îndată s'au îndreptat şi s'au sfinţit bisericile dărâmate de păgâni, s'au dres şcolile, spitale, cantine şi căminuri de ocrotire a norodului ca şi a tineretului şcolar; iar în ogoarele amorţite s'au porţnit mai harnic plugurile.

Şi deatunci, toate treburile merg iarăşi din belşug, căci toate se fac cu «Doamne ajută». Omul se bucură din nou, ca în vremuri bune, de preţuirea ce i se cuvine. El poate trăi mai departe după rânduiala din străbuni: lucrează când e zi de lucru, iar în zi de sărbătoare îşi îngrijeşte de suflet. Munceşte fără silă, căci e răsplătit cum se cuvine şi se roagă slobod în biserică, pentru că nu-l mai pândeşte nimeni.

Astfel, datorită vitejiei ostaşilor şi vredniciei Conducătorilor noştri, ţara românească s'a ridicat repede din nenorocirea şi ruşinea în care a fost căzut.

Incât iată, din ţară şi neam prăbuşite în chip în-

fricoșător de am trezit mila ori surâsul de batjocură a multora, ne-am ridicat curând la locul de cinste. între puținele popoare și țări cari astăzi sunt nădejdea de mai bine a lumii întregi.

E drept că poporului român i s'a făcut numai o parte de dreptate, căci au mai rămas în afara hotarelor frați și ogoare, cari așteaptă ceasul izbăvirii.

Dar avem credința neclintită in Dumnezeul părinților noștri care ne-a ocrotit intotdeauna. Cu voia Lui și vrednicia Conducătorilor noștri, nici un bulgăre de pământ strămoșesc nu va rămâne înstrăinat, nici o picătură de sânge românesc nu va fi uitată.

PUTNA

de PAUL STERIAN

Ca oaste impietrită, veșnic vie,
Stau munții in pătrar la liturghie;
Pe vârf, arhangheli - brazi in zale
Cădelniță lumini Măriei Tale.

Sub coviltirul pietrei, înțelept,
Stai, Direptate insu-ți, drept
Și blând și aspru stai și poruncești
Țărilor toate rumânești.

Ca arborii odinioară în oșteni,
Oștenii în călugări din mireni,
Palatu'n monastire l - ai ascuns.

Și, Domn de insuș Domnul uns,
Tu viu, cu Veșnic Viul vorovești
Ne-înduplicat, - Apărătorul Țării crești.

PE AICI VÂNĂTORII DE MUNTE

Pe aici Vânătorii de Munte căzură;
Pasul lor verde, se-aude cum sună.
Pe culmile aspre de cremene sură,
Să cânte o goarnă şi iarăşi se-adună.

Inalţi ca brădetul, în sbor ca hultanii
Trecură pe alte tărâmuri.
Supuseră oştile sumbre şi hanii
Predară cetăţile oarbe, din Crâmuri...

Bachtschissaray-uri ce sue în ceruri,
Cetăţi de legendă, Sevastopol şi Ialta,
Cu braţul lor aspru prin sumbrele geruri
Săpară istoria nouă cu dalta...

Atâtea oraşe în urmă lăsară,
Să 'ntoarcă icoana cea nouă a lui Crist.
Din visul lor aspru crescu iar o Ţară
Cât marea cea mare, — a voevodului trist.

Şi sfinţi precum ceara ce picură lin,
In mutele, albe Capelle,
Acum zâmbesc, nevăzut şi senin,
Stând drepţi, pe plotoane 'n parcele.

Pe drumul cel alb ce duce spre Est,
Se duc şi se 'ntorc camarazii;
Doar gropile lor vor sta sub acest
Adăpost fără moarte, etern precum brazii...

Şi 'n marşul Istoriei noastre de-acum
Pe drumul cu sfinţi ce duce 'n Destin,
M'aplec cu sfială prin pulberi şi fum
Şi mut, lângă crucile drepte, mă 'nchin.

GEORGE FONEA

Krim, August 1942

PĂDURATICĂ

de DRAGOŞ VITENCU

Când n'or mai fi copacii cu trup de lumânare
Mi-oiu însemna în suflet: pe-aici a fost cărare,
La stânga tăul putred din care beau mistreţii,
Creşteau în muşchiu, pe-aproape, ca nişte grofi, bureţii;

Era şi-un loc cu stafii şi-o palmă de poiană.
Voiu şti de-a-rostul iarba şi orice buruiană
Şi fiecare brazdă din trupul tău, pădure,
In visul meu trăi-vei, ascunsă de secure,

Să nu te care'n lume, pe plute, veneticii; —
Bârlog să aibă urşii şi vreasc de foc calicii.
In ceasuri de uitare ţi-oiu cere să mă duci
Să caut în tine urma strămoşilor haiduci;

Iar dacă-oiu da de dânsa, hori-voiu bucurie
C'am nimerit spre jgheabul cu stropi de apă vie. —
Din el sorbi-voiu vlagă, ca'n basme uriaşii.
In spre pământul văduv îmi voiu întoarce paşii,

Voiu răscoli ţărâna cu unghii şi cu dinţii
Să sap în ea culcuşuri prielnice seminţii,
Cu gura-oiu duce apă din râuri şi din mare,
Voiu îndemna crescutul cu caldă răsuflare
Şi-or râde, râs de frunză, ponoarele pustii!..

Iar de-or veni, ca şerpii, străine seminţii
Cu cugete piezişe ca să te care-aiurea,
In pumni de Sfarmă-Piatră le-oiu măcina securea,
Le-oiu asmuţi asupra jivine din coclaur,
Să ispăşească vina că te-au cerut pe aur...

Şi-or chiui în mine strămoşii mei, haiduci,
Puhoiu de bucurie, că n'ai să te mai duci!

LIBERATORILOR

de TEOFIL LIANU

De buciume munţii sunară spre văi
Şi f curi aprinseră zările toate.
La Putna, cuvântul lui Ştefan cel Sfânt
Cerea pentru Ţara Moldovei dreptate.

Cu tancuri şi tunuri porniră atunci
Bărbaţii cu steme bătute'n Suceava;
Hotarele 'nfipte de roşii barbari
Săriră în flăcări şi 'n schije, ca pleava.

Cum cade sub seceră lanul de grâu
Când vara-i de cântec şi zările — albastre,
Căzură voinicii, cu chiot prelung
Smulgînd din oţele ogoarele noastre.

La Prut şi la Nistru, la Nistru, la Bug,
Se 'mbracă 'n lumină altarele sfinte
Şi 'n psalmi de înviere cresc graniţe noui
Ce'n cronici se'nsamnă cu mii de morminte.

Cosminul, Soroca, sunt iarăşi la noi
Cu Nistria 'ntreagă, Cetatea cea Albă,
Hotinul, Tighina şi Delta de vis
Şi doina şi graiu-ne floare de nalbă.

Făcliile cerului toate s'aprind,
Se'mprăştie negura ţării ca norii...
Cântare de slavă răsună 'n văzduh:
Trec mândri 'n istorie Liberatorii.

(Scrisă pe front, 1941)

DIN ZILELE URGIEI

de MARIOARA TUHOVICEANU

Căsuţele satului dintre dealuri, risipite dealungul râului, abia se vedeau din nămeţile îngrămădite de viscol.

Furtuna gemea prin hăuri, se sguduiau ferestrele, departe în păduri urlau lung, cu ochii de jăratic, lupii.

Vălul de neagră stăpânire se întinsese ca un giulgiu peste satul de lângă Prut. Serile, nici nu se mai aprindeau luminiţe. Fiecare dimineaţă venea cu povara tot mai multor griji, fiecare amurg aducea arătarea uriaşă a maşinei ce se oprea adeseori pe la porţi. Ştefan ieşi în ograda troenită. Luă o lopată, încercând să facă o cărare prin omătul alb. Portiţa scârţâi, cânele se rezi lătrând furios. Se apropiau câţiva «păgâni» cu vreo doi oameni din sat.

— Am venit să însemnăm tot ce ai, pământ, vite, casă...

— Apoi, veniţi mai aproape, — îngână Ştefan. Ochii îi scânteiară, dar îşi mulcomi pornirea.

— Ia tot, numai lasă-mi sufletul, — şopti omul ca pentru sine.

— Ce zici, acolo?

— Ia, nimic, zic că-i mare viscol; cum de aţi venit pe aşa vreme...

Intr'un târziu plecară. La uşă, unul se întoarse spre Ştefan, îl privi batjocoritor, aruncându-i din mers:

— Să ştii că totu-i al nostru. De asta fii fără grijă.

Ştefan tăcu, privind undeva, peste capetele lor. Ce era să spună? Şi cui?

In casă, Sanda îl privi cu ochii plânşi. Auzise din odaia vecină. Chipul ei frumos şi tânăr, era brăzdat de lacrimi. Ştefan se aşeză pe laiţă, cu capul în palme. In odaie plutea nevăzută mireazma de busuioc, aroma merelor de pe poliţă.

— Sandă... la noapte plecăm...

Fără să aştepte răspuns, ieşi din casă, apucând-o pe uliţă spre sat.

Amurgul înflori pe la ferestre, învăluind zăpada cu o uşoară pânză albăstrie. Vreo sanie luneca pe drum, lăsând în urmă clinchet argintiu de zurgălăi şi un fum subţire de fulgi.

Sanda se aşeză lângă copil, privindu-l cum doarme somn alb, fără vise. Privirea-i alunecă spre covoarele de pe păreţi şi spre toate cele, agoniseala anilor de trudă ale părinţilor, a celor doi ani de gospodină la casa ei. Livada... grădiniţa cu flori... pământul la care lucrase din zori şi până seară. Totul rămânea

în mâni străine. Şi lacrimi mari se prelinseră pe obrajii sănătoşi de măr domnesc.

.In toiul nopţii porniră.

...Tăcerea îşi plecă genele încărunţite de fulgi peste noaptea rece şi întunecată ca un mormânt. Vântul tăios spulbera omătul de pe câmpii. Nimic nu se clintea în noaptea pustie, doar de departe, din sat se auzeau lătrăturile cânilor. Câţiva oameni se târau încet spre pădure. Ramurile desfrunzite păreau braţe întinse a răzbunare. Zăpada icnea uşor sub paşi, parcă un geamăt înăbuşit pornea din noapte...

— Parcă geme pământul, şopti Ştefan şi se înfioră.

— O fi gemând şi el, că tare l-o înlănţuit păgânii, răspunse Gheorghe încet.

In urmă păşeau câteva femei. Abia se deosebeau de albul pădurii, în cojoacele lor. Satul rămase în urmă. Trecură pe lângă cimitir. Acelaş gând străbate sufletele pribegilor: fericiţi cei morţi, căci nu mai îndură atâte a suferinţe. Sus, în ceruri, clipeau stelele ca nişte copilaşi în poala bunicii. Mergeau tăcuţi, dar în suflete viscoleau gândurile. Doar gândul mai privea înapoi, spre vetrele străbune.

— Ne apropiem de hotar, — spuse Gheorghe.

Undeva în pădure trosni o cracă.

Un fluerat scurt arse ca un bici de foc, văzduhul viscolit. «Păgânii» au prins de veste şi se năpustiră asupra fugarilor.

— Inainte, fugiţi! — strigă Gheorghe.

Alergau fără să se uite înapoi.

Incă o potecă şi se opriră încremeniţi: în faţa lor se ridicau troene de netrecut. Cu iuţeala gândului, se întoarseră. Gheorghe se aruncă asupra celui dintâi rus ieşit în cale. Dându-i o lovitură, îi smulse arma.

Păgânii se opriră. Abia după câteva clipe, se desmeticiră pornind în goană. Gheorghe acoperea fuga. Dar «păgânii» se adunau tot mai mulţi. Gloanţele şuerau printre crengile negre, trezind sălbătăciunile.

— Incă puţin şi scăpăm... Iată colo... Dar Gheorghe nu-şi termină cuvintele, se prăbuşi ca un stejar lovit. In neaua moale şi albă înflorină trandafiri mari, roşii. Sufletul porni spre alte plaiuri, ducând cu el icoana unei ţări pe care o iubise cu toată vâltoarea tinereţii.

Ceilalţi se opriră o clipă; îşi făcură cruce şi porniră mai departe în noapte. Un scrâşnet de durere li se ridica din amarul sufletului, îl strângea ca într'un cleşte, dar ochii rămaseră uscaţi, căci lacrimi nu mai aveau ca să plângă...

Iarăşi o împuşcătură, un geamăt, o cădere. Rămânea în urmă, pe vechiul pământ basarabean încă o viaţă curmată, încă un mucenic. Şi lung era şirul lor!

Hotarul era aproape. Pădurea începu a se lumina câte puţin. Mijiau zorile. Unii, mai tineri, săriră sârmele întinse. Ceilalţi cu femeile rămaseră în urmă. Urmăritorii erau aproape. Şi împuşcăturile nu mai conteneau.

— Sanda, mai repede!.. mai repede! — strigă Ştefan care era «dincolo».

Sanda cu copilaşul în braţe, fugea spre hotarul, ce era la câţiva paşi. Câţiva paşi, dar păreau o veşnicie. Incă un pas şi era dincolo. Un pas de care se lega lumina, libertatea, viaţa... Deodată se clătină şi se prăbuşi în zăpadă. I se păru că pluteşte într'o ţară de vis, era cald, bine... Prin faţa ochilor îi trecu icoana unei căsuţe ascunse în verdeaţă, cu nuci bătrâni pe lângă poartă şi busuioc între icoane... Strânse la piept copilul, murmură ca prin vis: «Ştefan... Mihăiţă... Dragul mamei... Mihăiţă»... Şi ochii albaştri, mai albaştri decât cerul dimineţilor de primăvară, rămaseră deschişi, privind copilul ce surâdea neştiutor cu aceiaşi ochi azurii...

De partea cealaltă, un strigăt de durere ce nu mai avea nimic omenesc sfâşie aerul. Se văzu cineva alergând peste câmpii.

Câţiva oameni se rugau Domnului. Erau pe pământul liber. Se rugau pentru cei rămaşi dincolo, pentru vii şi morţi. Se mai uitară spre pădure şi porniră încet spre alte căi, altă viaţă... Era linişte. Se oprise şi viscolul. Doar Prutul îşi purta apele molcome, în jos, departe, ducând în undele cu foşnet de mătasă veche, dureri ce aşteptau o deslegare.

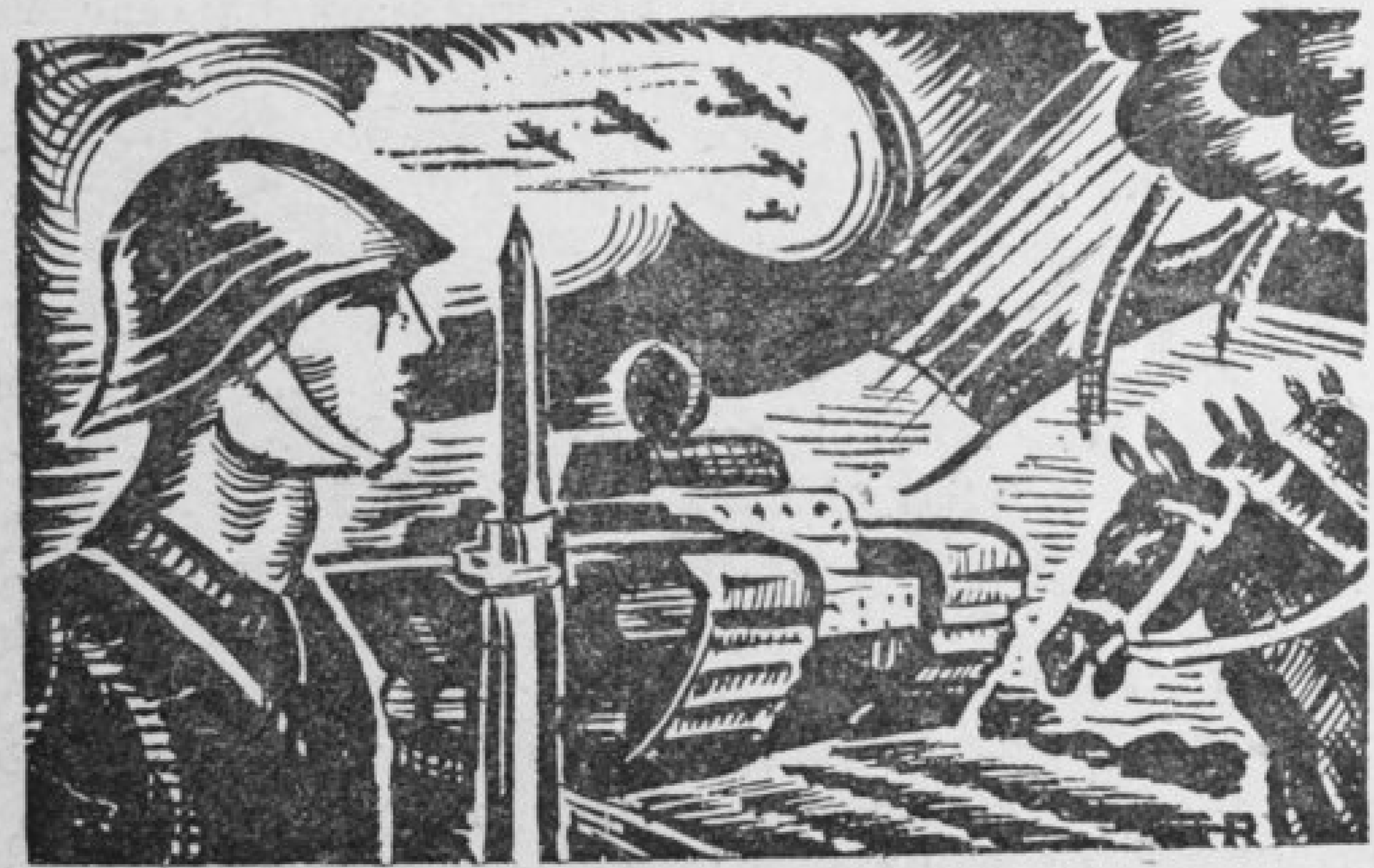

MUNŢII DESCĂLECATULUI MOLDOVEI

Carpaţii intră pe la Nord în România ca nişte munţi sălbateci şi întunecaţi. Vin strânşi în lanţuri înguste, paralele, înalte până la 2000 m. fără o ştirbitură prin care s'ar putea strecura o trecătoare. Cum arată şi numele lor slav: Cernahora, Munţii Negri, ei sunt acoperiţi de cojocul pădurilor negre de brad până la piscurile pe care se plimbă necontenit norii de ploaie. Ţinutul e rece şi primeşte pe an peste un metru de ploi, cum se întâmplă numai cu puţine alte părţi ale Carpaţilor româneşti. Ploile «putrede», adecă încete şi necurmate, ţin uneori zile şi săptămâni. Dar curând după intrarea în ţară, crestele se domolesc, şi ţinutul capătă un aspect mai senin. Ba chiar ai surprinderea, când te crezi în creerii munţilor, să dai de o adevărată «ţară» înaltă, cu forme line, având văi largi şi râuri ploştinoase, despădurită în mare parte şi populată puternic. Din acest ţinut al Dornei, care stă suspendat cam între 800—1000 m. deasupra nivelului mării, poţi coborî spre frumosul Câmpulung, ascuns între obcinele Bucovinei, trecând numai o culme de 200 metri. Tot de aici poţi coborî spre Cetatea Bistriţei ardelene, peste Tihuţa, aproape fără să simţi că ai trecut o culme. Spre Maramureş urcuşul e mai lung, dar domol, în susul Bistriţei aurii, până la trecătoarea care duce spre Rodna şi valea Someşului şi apoi până la Prislop, peste care cobori repede în Maramureş. Numai dela Vatra Dornei în jos, Bistriţa, care se odihnise în basinul Dornei, se înfige deodată în nişte chei înguste, pe unde numai plutaşii dibaci se pot strecura. De aceea legendarul Dragoş şi apoi Bogdan, când au venit din Maramureş, pe Bistriţa, nu au coborât albia acestui râu spre Piatra, ci, apucând prin curmătura Mestecăniş, au trecut în valea Moldovei, unde s'a întemeiat prima capitală sub paza imediată a muntelui, la Câmpulung.

Ţinutul Dornei se află tocmai la nodul cel mai puternic al Carpaţilor româneşti. Aici temelia muntelui ajunge la 130 km. în curmeziş, fiindcă lanţului carpatic i se alipesc Munţii Rodnei şi Călimanului. Dar tocmai aci masivul are în mijloc un şes înalt cu o populaţie numeroasă care a putut da un orăşel însemnat ca Vatra Dornei, şi tocmai aci găsim trecători multe în toate direcţiile. Inălţimile mari stau rânduite pe margini şi au forme rotunde. Numai văile care încearcă a-şi înfige isvoarele în miezul cristalin al masivului, numai acestea sunt înguste, dar printre ele, pe înălţime, se lungesc plaiuri domoale, pe cari

poţi călători fără urcuşuri şi fără coborîri însemnate şi pe care în trecut se aflau drumurile cele umblate. Aşa că ajungem la această constatare curioasă: Unde Carpaţii răsăriteni sunt mai înalţi şi mai masivi, acolo ei sunt şi mai potriviţi aşezării omului şi circulaţiei. Şi faptul se dovedeşte din vremurile preistorice până azi.

Acest ţinut de munţi are frumuseţea lui proprie şi cum în jurul lui s'a închegat principatul moldovenesc, iar în poala lor se află o admirabilă populaţie pur românească, cu o veche civilizaţie şi cu atâtea monumente memorabile, ne vom opri puţin să-i privim de aproape, nu cu ochiul geografului, ci cu al călătorului, care vrea să priceapă şi sufletul peisagiului. Când cutreeri admirabilele livezi care duc dela Dorna spre Prundul Bârgăului, sau când ţii pliul pe subt culmile Rodnei, dacă eşti locuitor al altui ţinut românesc, te surprinde în primul rând aerul aspru şi spirtos al acestor înălţimi. Răcoarea te isbeşte în faţă ca un pahar de apă rece. Scuturi capul, căci pe păr se prinde boarea şi pe buze simţi nevăzute picături de ploaie. Vântul îţi trece cu o mână umedă prin păr şi aduce miros de zăpadă şi de răşină. Un peisaj răcoros, cu forme largi, lăsându-ţi impresia de solemnitate, accentuată prin vuetul adânc al pădurii de brad în care uneori îţi pare că auzi încă tropotul zimbrilor. Tot ţinutul răsună de isvoare, unele coborînd tocmai din căldările glaciale de pe Rodna sau Căliman. Munţii întregi picură şi cântă. Un abur uşor învălue cuprinsul într'o lumină de vis, ca şi cum l-ai privi printr'un opal. Chiar pe cer senin, contururile sunt estompate în linii ca de fum, iar ierburile grele de rouă îţi ajung până la piept. O frumuseţe pură, rece şi totuşi zâmbitoare, care te face să înţelegi de unde au putut ieşi surprinzătoarele icoane de pe pereţii externi ai bisericilor vechi bucovinene, în care pe fondul alb predomină verdele şi un albastru divin ca al lui Fra Angelico. Numai un popor de păstori munteni, al unui ţinut cu lumina învăluită în aburi a putut născoci o astfel de minune artistică, socotită azi ca una din cele mai alese realizări artistice populare ale Europei.

Am insistat mai mult asupra acestui nod carpatic din ţinuturile de Miază Noapte, fiindcă e zona de legătură, iar nu de despărţire, între patru provincii româneşti: Ardealul, Maramureşul, Bucovina şi restul Moldovei. In preajma acestei citadele s'au desfăşurat evenimentele hotărîtoare ale trecutului nostru. Singur neamul românesc a cunoscut tainele acestui ţinut şi l-a putut folosi aşa cum l-au îndemnat împrejurările istorice. Iar astăzi, în preajma acestui ţinut şi în cuprinsul lui se află una din cele mai mândre, mai isteţe şi mai rezistente populaţii

din tot cuprinsul românesc. Mă gândesc la maramurășanul nobil și tăcut în sărăcia lui, la someșanul doritor de învățătură și conștient de drepturile sale grănițerești consacrate de împărații Austriei, la câmpulungeanul și dorneanul cu înfățișare falnică de voevozi dela începuturile Moldovei, și la plăeșii Sucevii și Neamțului, care își iubesc cu pasiune munții lor, iscodesc limba și viața populară, ca nimeni aiurea, și sunt în stare să dea povestitori — cum a fost Creangă — care sunt fala întregului neam românesc.*)

TROIȚĂ

de G. DRUMUR

In rugăciunile copilăriei
sfinții se ridică albi ca ometele
și lângă apusuri strânse sub pădure
își flutură, prin curcubeu de aur, pletele.

Potolesc furtunile după semn,
înalță dumbrăvi de ploaie, țărânii —
binecuvântă'n ogoare dulceața pânii,
când teama noastră-i rugă de îndemn.

Arșița din suflet ne-o potolesc
plânsul nevârstnic trece'n bucurie; —
pentru sărăcie nu ne ocolesc
dar la ospețe nimeni nu-i îmbie.

Ca printr'o pădure de stânjenei,
vom trece și noi odată cu ei.

Lângă troiți înalte în seară
se vor retrage sfinții — și'n trecut —
drumul îi vom scrie'n semnul de-afară
să știe frații unde i-am petrecut.

Cu fiecare schimbare la față
vom trece pentru todeauna în ceață.

---

*) Din cartea: «Pământul românesc și frumusețile lui», de G. Vâlsan

JERTFA EROILOR BUCOVINENI

de G. ANTONESCU

La pornirea războiului nostru sfânt, românii bucovineni au luat parte cu toată puterea sufletului lor. Şi era firesc să fie aşa. Se adunase destul amar în inimile noastre, în urma cotropirii duşmane în părţile acestea. Nu-i casă de bucovinean, nu-i familie din care năvălitorii sovietici să nu fi răpit pe cineva pentru totdeauna.

Păstrători credincioşi ai bunurilor româneşti din acest colţ de miază-noapte al Moldovei voevodale, bucovinenii s'au adeverit şi în acest război luptători viteji, gata de jertfă pentru Ţară, Neam şi Lege.

Dela feciorul chipeş al ogoarelor şi al munţilor, până la tânărul oţelit în dogoarea învăţăturii şi îndrumătorii săi, profesori şi învăţători, toţi unul şi unul, şi-au dat partea lor de jertfă în lupta pentru desrobirea pământului strămoşesc, sămănat cu cele mai frumoase mânăstiri şi biserici ale dreptei credinţe.

Iată, din mulţimea ostaşilor luminii, luptători bucovineni de toate gradele şi din toate păturile vieţii sociale: Locotenent-colonel Manole Brădăţan, din Drăgoeşti, decorat cu ordinul «Mihai Viteazul»; Maiorul Nicolae Băiţan din Zăhăreşti, mort în fruntea batalionului său la trecerea Prutului în Iunie 1941; Locotenentul Liviu Blându, căpitan post mortem, decorat cu ordinele «Coroana şi Steaua României» cu panglică de «Virtutea Militară», apoi tinerii avocaţi apărători ai ţăranului nostru, Ionel Ţurcan, Claudiu Rotariŭ şi Dragoş Tudoraş, păşind în veşnicie cu faţa luminată de nădejdea în mai bine a neamului; sublocotenenţii Tăutu Artemon din Vadul Nistrului, Liviu Ştefureac şi Timu Mândrilă din Capu-Satului, jud. Câmpulung; plot. t. r. Aurel Cojocaru, din Clocucica-Cernăuţi, Sergent. t. r. Ion Onufrei, profesor de liceu, sergent t. r. Pepelea Dumitru, avocat, fiu de gospodari din Ceahor, jud. Cernăuţi; profesorul Iliuţ dela Liceul Militar din Cernăuţi, învăţătorii M. Galan şi Simion Burlă, locotenent, decorat post mortem cu ordinul «Mihai Viteazul», locotenent Aurel Pavelescu, doctorul Chibici din Gura Homorului, Ion Nemţan şi alţii şi alţii atâţia . . .

Dar, în rândul Eroilor bucovineni nu lipsesc nici slujitorii bisericii. Umăr la umăr cu camarazii lor profesori, învăţători, avocaţi şi plugari, au luptat şi tineri teologi, cari înainte de a se putea face preoţi, au urmat chemarea Patriei, precum şi cântăreţi bisericeşti, cari s'au acoperit de glorie în lupte vitejeşti.

Amintim, drept pildă, pe teologii: Locot. Cotoc Constantin

din Valea Seacă şi Miron C. din Vama, jud. Câmpulung, şi pe cântăreţii bisericeşti Flocea Constantin, Isopescu Constantin şi Lesniuc Valeriu, căzuţi eroic pe câmpul de onoare.

Iată câteva nume, doar, din cele multe, destul de grăitoare pentru măsura jertfei arborosene în marea bătălie a luminii împotriva întunerecului. Floarea satelor şi oraşelor noastre, cot la cot cu dragii lor camarazi din tot cuprinsul ţării, şi-au împlinit şi cu fapta, credinţa românească, jertfindu-se pentru înălţarea Neamului şi a Patriei.

Purtându-şi cu mândrie numele de moldoveni ai lui Ştefan Vodă prin aprigele lupte dela Odesa, din Crâm şi Harkov, până la Volga şi'n Kaukaz, ei s'au purtat nu numai ca vrednici fii ai neamului românesc, ci şi ca adevăraţi ostaşi ai lui Hristos.

Chipurile lor dăltuite puternic în veşnicie, ne vor fi deapururi pilde mari de credinţă şi dragoste pentru Cruce, Neam şi Ţară.

Foaie verde trei smicele

Cântec din Basarabia.

Foaie verde trei smicele,
Vai şi amar zilele mele
Cruciuliţa dela piept
Mi-o luat-o'n comitet.
M'o muncit ca pe-un Hristos,
Nu mai am intreg un os ;
Ş'apoi iară că m'au scos
Ca să le fiu de folos,
Şi m'au tot dus in robie —
In Dombas, cărbunărie
Să fiu slugă la jidănie.
Măiculiţa mea duioasă
Ieşi mai repede din casă
Şi te du'n bisericuţă
Şi-mi te roagă, măiculiţă.
Să vii, mamă, să mă cauţi
La mormântul cu trii brazi
Cu ciuliuc presărat
Şi de lacrămi neudat —
Mormântu fără de cruce
A păgânime aduce —
C'am murit la bolşevic
Neştiut ca un calic.
Fără lumânări şi pod
Fără cruci, fără prohod,
Şi să-ţi fie mamă, jale
Şi lăcrimioarele tale
Să trezească oasele mele
Să ştie de stele
Şi de iconele
De lumânărele —
Că eu cu amarul meu
M'oiu ruga lui Dumnezeu,
De iertare şi 'ndurare
Să fie pace şi răzbunare.
Să fie ţara iar mare,
Să scăpaţi şi voi de chin,
De amar şi de venin.
Să scăpaţi de păgânătate
Să ne fie Prutul frate.
Maică cu mânile tale
Să-mi aduni oasele mele,
Să le duci in sat la noi,
Să-mi cânte popa Veniamin
Să mă stropească cu vin,
Să se roage de iertare,
Să se'nchine de'ndurare
Că popa nostru-i bun tare —
Şi-are la Dumnezeu crezare.
Mormântul să mi-l însemni
Cu o cruce de stejar
Şi cu trii pui de arţar
Şi trii brazi ce mi-ar fi fraţi —
La picioare liliac,
La mijloc un fir de mac,
Să mă plângi, maică, cu drag.

Cules de N. BRAZILIU

UNIREA BUCOVINEI

27 Octombrie 1918—1943

Fierbinţi rugi de pomenire şi mulţumire, isvorîte din smerenia inimii de creştin, ridică spre cer obştea românească bucovineană, şi împreună cu ea obştea românească de pretutindeni; le ridică acum, la împlinirea unui sfert de veac dela unirea fără condiţii şi pe vecie a Bucovinei cu Patria Mamă.

Şi e firesc ca prăznuirea acestui act politic de indiscutabilă şi hotărîtă însemnătate pentru istoria şi viaţa poporului român să se facă în Bucovina din partea societăţilor culturale bucovinene la iniţiativa şi sub auspiciile bătrânei, venerabilei şi atât de merituoasei Societăţi pentru cultura şi literatura română — această pavăză a neamului român din Bucovina, cum a spus I. P. Sfinţitul Mitropolit Tit — fiindcă sub preşedinţia preşedintelui ei de atunci, regretatul preot Dionisie Bejan şi în încăperile ei, Constituanta Bucovinei, în cea mai perfectă unitate de simţiri şi cu un indescriptibil entusiasm cerea şi hotăra la 27 Oct. 1918, unirea Bucovinei cu Patria Mamă; şi mai e firesc fiindcă şi acestor şi acestei Societăţi bucovinene le revine partea leului în pregătirea sufletească a actului prin care se repara o nedreptate istorică şi se aducea împlinire unei revendicări naţionale româneşti, drepte şi întemeiate, tâlmăcindu-se voinţa nestrămutată a întregului neam românesc de a reîntregi moştenirea naţională a voevodului decapitat pe Câmpia dela Turda. Căci în aceste societăţi bucovinene pulsa totdeauna simţire şi viaţă adevărat românească, desprinse de orice interese minore, şi de aci porneau stăruitoare îndemnuri şi directive pentru consolidarea şi continua alimentare a conştiinţei româneşti în masa poporului băştinaş al Bucovinei.

E doar fapt istoriceşte verificat că o naţiune — şi «naţiunea nu-i un accident trecător, nu-i ceva ce astăzi există, iar mâne poate să dispară repede ca o umbră, ci ea este o realitate care se încadrează în planurile veşnice ale raţiunii dumnezeeşti» — zic, e fapt istoriceşte verificat că o naţiune se află pe calea progresului adevărat şi se apropie tot mai mult şi conştient de realizarea idealului şi misiunii sale, în măsura în care dispune de conducători fireşti deplin luminaţi asupra acestui ideal şi cari ostenesc mereu să-l adâncească şi în conştiinţa mulţimii. Afirmaţia aceasta se verifică mai ales când şi unele părţi ale naţiunii, sub presiunea vitregiei vremurilor, sunt smulse din ritmul comun de viaţă politică, economică şi culturală.

Aceasta era şi situaţia Românilor din Bucovina până la împlinirea actului, a cărui prăznuire de un sfert de veac am făcut-o acum, în această răscruce de aspre vremuri istorice.

Şi conducătorii fireşti ai obştei româneşti din Bucovina — *intelectualitatea românească dela oraş şi sat* — şi-au cunoscut, înţeles şi îndeplinit misiunea lor. Căci dacă reintregirea pământului şi naţiunii româneşti în hotarele naţionale istorice au fost visul tuturor generaţiilor dela smulgerea Bucovinei din trupul Moldovei şi până la realipirea ei, atunci desigur faptul acesta se datoreşte şi acelora, cari sub stăpânirea de altă dată, au ştiut să ţină treze conştiinţele, să fixeze ţelurile naţionale, să lumineze drumurile spre ele, să grupeze forţele luptătoare, să diriguiască viaţa românilor de pe plaiurile mândrei Bucovine spre albia lată şi adâncă a fluviului de viaţă românească, păstrându-i Neamului nostru toate comorile sufleteşti şi întreg specificul său. Da, intelectualitatea românească de atunci a Bucovinei, a fost crescută în şcoli cu firmă străină, dar în aceste şcoli profesau şi mari dascăli români, pentru cari cultivarea conştiinţei naţionale româneşti şi cultivarea iubirii de graiu şi port, de cultură şi ideal naţional românesc, era dogmă. Aceşti dascăli, dela sat şi oraş, au ştiut să propovăduiassă un naţionalism sănătos şi roditor, făcând din el un crez, un bun spiritual accesibil şi comun tuturor fiilor Neamului. Şi naţionalismul acesta a fost mirezmuit mereu de jertfelnicia şi rodnicia spiritualităţii Bisericii strămoşeşti, care se străduia ca prin luminarea poporului cu învăţătura creştină să-i fixeze în conştiinţă şi acele forţe spirituale superioare cu ajutorul cărora s'a putut concentra toată gândirea şi toată simţirea poporului român de pe aceste plaiuri în jurul dorului său de unire. Căci Biserica noastră nu s'a socotit pe sine niciodată sa stând în serviciul *unei* regiuni, ci ea a stat mereu în slujba întregului Neam şi a tuturor idealurilor naţionale urmărite de acest Neam. Astfel între zidurile sufleteşti ale credinţei strămoşeşti şi în şcoala dascălilor români s'a plămădit întru susţinerea idealului *unirii*, clasica sinteză spirituală a Neamului nostru, sinteza exprimată în cuvintele: credinţă strămoşească şi cultură puse în serviciul Neamului, — sinteză propovăduită cu evanghelica stăruinţă de străluciţi ierarhi şi harnici preoţi, propovăduită de pe înălţimea catedrelor universitare ale bătrânei Facultăţi de Teologie din Cernăuţi şi ale celor câteva catedre ocupate de destoinici români dela celelalte Facultăţi ale Universităţii locale, propovăduită de întreaga dăscălime românească şi de fiecare român de bine în frunte cu vechea noastră boerime. E firesc deci ca în această atmosferă de cald naţionalism, intelectualitatea bucovineană să ţină viu contact cultural cu fraţii din Regat, întărind mereu ideea de unitate culturală, care trebuia să fie urmată de cea politică, mereu trează în conştiinţa Românilor bucovineni.

Desigur, însă, acest curent politic-cultural a fost cultivat cu intensitate îndeosebi din partea tineretului intelectual care-şi făcea educaţia şi la lectura produselor şcolii literare din România, reprezentată prin marele istoric al neamului N. Iorga şi prin revistele conduse de el. Nu voiu da nume de persoane care aparţineau în Bucovina acestui curent, — istoria obiectivă rezervă fiecăruia locul cuvenit — voiu aminti simplu că acest curent era asiduu cultivat în societăţile culturale româneşti existente în Bucovina, în grupul viguros dela «Junimea Literară», în societăţile studenţeşti române îndrumate de profesorii universitari români şi de toţi membrii emeritaţi, în toate Arcăşiile şi în mulţimea Cabinetelor de lectură dela sate şi era viu simţit de sănătoasa noastră ţărănime.

Astfel e firesc dacă atunci când sosi plinirea vremii sub aspect politic-naţional, forţele morale ale Românilor bucovineni erau pregătite pentru împlinirea idealului naţional al unirii Bucovinei, păzitoarea gropniţelor domneşti dela Rădăuţi, Putna şi Suceviţa, cu Regatul liber al României, readucându-i acestuia *moşia strămoşească neştirbită şi sufletul românesc nealterat.*

Pentru acest cuvânt, la prăznuirea unui sfert de veac, dela unirea Bucovinei cu Patria Mamă, în rugăciunile noastre am fericit pe toţi aceia, cari şi-au jertfit viaţa pe câmpul de luptă sau şi-au pus în cumpănă ca bărbaţi de stat — toată fiinţa lor ca să toarne în forme veşnice înfăptuirea de o clipă a lui Mihai Viteazul. În veci slăvită să fie amintirea Marelui Rege Ferdinand I şi Reginei Maria, cari într'un chip atât de desăvârşit s'au identificat cu idealul de totdeauna al Neamului românesc de pretutindeni.

Iar noi cei de azi, răscoliţi în toate ascunzişurile sufletului nostru de măreţia actului îndeplinit acum un sfert de veac, să ne coborîm cu cugetul până la ultimele temeiuri ale vieţii şi deschizând toate isvoarele de înoire, cu rugi fierbinţi către Părintele ceresc, să ne oţelim sufletele, să ne curăţim simţirile, să ne strângem rândurile, să ne încordăm toate puterile sufleteşti şi fizice, aducând şi jertfa supremă, aşa cum fac din plin bravii noştri ostaşi în crâncenele lupte dela Răsărit, pentru apărarea moştenirii primite şi înălţarea scumpei noastre Patrii. Căci dacă trecutul prin duhul marilor dispăruţi planează peste vremuri, prezentul prin luptătorii săi neînfricaţi croieşte drum sigur spre supremele biruinţi naţionale, sub glorioasa domnie a M. S. Regelui Mihai I, înţeleapta conducere a Mareşalului Conducător Ion Antonescu şi prin vitejia armatei noastre, asupra cărora Părintele ceresc îmbelşugat reverse harul Său.

Diacon Dr. O. BUCEVSCHI
prof. univ.

RUGĂCIUNEA UNUI TRANSILVAN

de GHEORGHE NOVEANU

Mă răsucesc prin a smârcurilor tină
După chipul Tău, ca floarea soarelui, după lumină.
Unde ești Tu, chemare am să fiu și eu,
Lângă Tine, izvorul vieții, sufletul și trupul meu.

Fac mătănii și în genunchi, am plecat către izvorul
izvoarelor,
Să Te găsesc, cu buzele arse, să-Ți sărut urma picioarelor;
Tu ești puterea, viața vieții și împlinirea,
Ție, gândul și fapta mea Ți-au cântat psaltirea...

Stejarul din care ți-am făcut frumoasa ghirlandă
Cu sânge și cu carne din mine l-am crescut, ofrandă
Curată să-ți pot aduce slavei Tale, primăverilor —
Să-ți fie podoabă și îndestulare în vecii vecilor.

Mugurii, florile, apele, diminețile, zorile
Sunt gătite pentru Tine, pentru sărbătorile
Vieții Tale, de toate zilele, de toate nopțile;
Cu ele închizi și deschizi cerului porțile.

Pasările ce aud și văd sunt crainicii vestirilor
Legii Tale, ai dorințelor și ai poruncilor;
Vântul, holdele, dealurile, munții
Ție îți aduc umilă închinare a frunții.

Și eu, cel mai mic vierme dintre făpturile Tale,
Trupul mi-l despoi și Ți-l aștern în cale;
Calcă-l și amestecându-l cu a pământului sgură,
Plămădește-mă din nou și mă înaiță spre Tine,
cea dintâi făptură.

SERGENTUL IOAN

(Fragment)

Plecat-a voinicul ca soarele drept
Şi munţii din vârfuri adie.
Un freamăt aude şi-o doină de şes
Urechea ca în vis îi mângâie.
Departe oraşul străluce în zări
Şi ogoarele-i fac semn să rămâie.

La oaste-a ajuns. Sunt veşti de război,
Stindarde flutură'n vis;
Se vreau de aspre mâni înălţate
Să se zbată'n furtună, deschis.
El Brandu-şi mângâie: «Amândoi vom lupta
Căci aşa din cer ne-a fost scris».

Departe-i soţia şi munţii lui dragi,
Departe-i câmpia cea bună.
«Să ştiţi, măi băieţi, că mâne în zori
Lătra-va caţeaua la lună».
Brandiştii roată în juru-i se strâng
Şi vorba lui vesel răsună.

In zori vuieşte un ordin: «Pornim!»
Cu Brand-ul aleargă în zbor,
Ajung pe mal şi focul deschid
Sunt flăcări vieţile lor.
Se tulbură Prutul, s'amestecă'n fum,
De luptă vitează li-i dor.

«Să scapere ţeava! Inainte loviţi!
Să urle muma pădurii!»
Le strigă sergentul şi simte ca'n vis
Cum se pierde în ceaţa căldurii.
«M'au lovit», abia-a zis şi'n genunchi se clăti
Şi geme de greul arsurii.

El capul şi-l lasă pe florile reci
Şi cerul ochii-i înneacă.
Ca pământul de negru-i trupul frumos
Şi vântul pe fruntea-i s'apleacă.
O veste de-acasă îi şoptcşte uşor,
Durerea începe să-i treacă.

Aude un freamăt de brazi depărtaţi
Şi soarele-l frige de sus.
In strai de crini, cu mânile răni,
Il mângâie bunul Iisus:
»Ce-mi fac camarazii?» sergentul întreabă;
«Ei luptă», Domnul i-a spus.

Apoi peste valuri de argint plutind
El urcă'n albastrul ocean.
Cununi de luceferi în drum se deschid;
Jos, camarazii îl plâng în van.
Sub crucea de ulm, de vânturi jelit,
Doarme sergentul Ioan.

IULIAN VESPER